ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ի ՄԱՐՏՈՒ ՄԱՀՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Երեք շաբաթ առաջ մեզ ծանօթ եղաւ, որ Ս. Էջմիածնի տեսչութեան կողմից հրաւիրուած էին 18-20 տարեկան տասնեակ մը երիտասարդներ, որոնք պիտի ներկայանային զինուորական քննութեան։ Այդ երիտասարդները ամենքն ալ ուսանող էին, մեծ մասը՝ Գէորգեան հոգեւոր ճեմարանի աշակերտներ։ Ասոնք ամենքն ալ ունէին 8-9 տարիներու միջնակարգ կրթութիւն, եւ ոմանք ալ աւարտած էին Գէորգեան ճեմարանի 3 կամ 4 դասարանները։

Այդ երիտասարդները, որոնք ամենքն ալ ունէին 18-20 տարեկան տարիքներ, ենթարկուեցան զինուորական քննութեան, որուն նպատակն էր տեսնել, թէ ինչ կրթութիւն ստացած են անոնք, եւ ինչ կարելի է ընել անոնց հետ։ Ինչպէս կը տեսնուի, այդ քննութեան ենթարկուողները ոչ թէ զինուորագրուելիք էին, այլ՝ զինուորագրուած։ Ուրեմն, ինչպէս ըսինք, այդ քննութիւնը կատարուեցաւ զինուորական տեսչութեան կողմէ։

Ինչպէս կը տեսնուի, այդ քննութիւնը կատարուեցաւ զինուորական տեսչութեան կողմէ։ Ուրեմն, ինչպէս ըսինք, այդ քննութեան ենթարկուողները ոչ թէ զինուորագրուելիք էին, այլ՝ զինուորագրուած։ Ուրեմն, ինչպէս ըսինք, այդ քննութիւնը կատարուեցաւ զինուորական տեսչութեան կողմէ։

Ինչպէս կը տեսնուի

ԿԱՐՍ. 28 ՄԱՅԻՍ 1904։ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ծանուցումն Ս. Ղազարու Մխիթարեան Միաբանութեան

Ի ՎԱՃԱՌՔ ՏԱՆ ԱՅԳՈՒՓ

Վարժարանին Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հետաքրքրուողները, որ դիմեն Վարժարանին Տեսչութեան՝ վաճառելու համար տան այգին, որ կը գտնուի Պէշիկթաշ, Ալթըն-Տաղ փողոցին վրայ, թիւ 3։ Այգին ունի 8-10 տարի ժամանակէ ի վեր պտղաբեր ծառեր։ Ընդարձակ է։ Ունի ջրհոր, որ կը ջրէ այգին։ Ցանկացողները կրնան դիմել Վարժարանին Տեսչութեան։

Ի ՎԱՃԱՌՔ ՏԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍ

Ս. Ղազարու Մխիթարեան Միաբանութեան Վարժարանին Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հետաքրքրուողները, որ դիմեն Վարժարանին Տեսչութեան՝ վաճառելու համար տան հողամասը, որ կը գտնուի Պէշիկթաշ, Ալթըն-Տաղ փողոցին վրայ, թիւ 3։ Հողամասը ունի 31 մէթր լայնութիւն եւ 40 մէթր երկայնութիւն։ Ցանկացողները կրնան դիմել Վարժարանին Տեսչութեան։

ՊԱՏՐԱՍՏԱՏԱՐ ՆՈՒՄԱՅԻՆ ՎԱՊՈՐԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՐԻԶ

փոխ-ինչ տարի առաջ հիմնուած հիմնարկութիւնը . . . :

Ամսական բաժանորդագին

Ֆրանսիոյ 31,4
Գերմանիոյ 31,4
Անգլիոյ 87,13
Բոլոր հեռաւոր ազգ. . . . 89,10
Միացեալ Նահանգաց . . . 8,63
Օսմանեան լիրաեր 100 դրուշեն
Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց . . . 108,17
Օտար. վեցամսեայ փոխանակ . 91–24
Ընդունելութեան գները . . 132–75
Ծանուցմանց . . . . . Լ. Օ. 6–10

Կ. ՊՈԼԻՍ 3 Ապրիլ 1904

ԴՈՒՍԿԱՆ

Ի ՎԱՃԱՌՔ ՏԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍ

Ս. Ղազարու Մխիթարեան Միաբանութեան Վարժարանին Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հետաքրքրուողները, որ դիմեն Վարժարանին Տեսչութեան՝ վաճառելու համար տան հողամասը, որ կը գտնուի Պէշիկթաշ, Ալթըն-Տաղ փողոցին վրայ, թիւ 3։ Հողամասը ունի 31 մէթր լայնութիւն եւ 40 մէթր երկայնութիւն։ Ցանկացողները կրնան դիմել Վարժարանին Տեսչութեան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

— Ուրբաթ առաւօտ Պէշիկթաշի մէջ ոմանք կը պատմէին, թէ Ս. Ղազարու Մխիթարեան Միաբանութեան Վարժարանին հողամասը վաճառելու համար ծախու հանուած է 2500 ոսկիի։ Ուզելով ստուգել այս լուրը, դիմեցինք Վարժարանին Տեսչութեան։

— Ճիշդ է, որ ձեր հողամասը ծախու հանուած է, պատասխանեցին մեզի։ Ինչո՞ւ կը հարցնէք։

— Ուզեցինք գիտնալ, թէ ինչ գնով ծախու հանուած է։

— Ինչո՞ւ կ'ուզէք գիտնալ։

— Որովհետեւ կը լսենք, թէ 2500 ոսկիի ծախու հանուած է։

— Ճիշդ չէ, ուրեմն ուրիշ մարդիկ ալ կան, որ կը հետաքրքրուին մեր հողամասով։

— Ինչո՞ւ ծախու կը հանէք։

— Որովհետեւ մեզի պէտք չէ։

— Ինչո՞ւ պէտք չէ

ՓՈՒՆՋ

րոֆի հրամանատարութեամբ՝ նաւահանգստին դուրս ելլեր, եւ ամրութեանց օգնութեամբ յաջողեր է եա մղել ձաքանաց տորմիղը՝ որ 29 նաւերէ կը բազկանայ եղեր։—Ռուսական Բէթրօքավլովսք զրահաւորն՝ ուր կը դանուէր Ծովակալ Մաքարօֆ, ընդծովեայ թորփիլի մը պարնուելով՝ խորտակեր ընկղմեր, Ծովակալն մեռեր և մեծ դուքս Բիրիլ վիրաւորուեր ն, ինչպէս նաեւ 6 սպայք և 30 զինուորք։ Գանուեր են 5 սպայից ու 12 զօրաց դիակներն։ Պետրոպաւրիկ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յիշեալ զրահաւորին նաւաստիներեն 100 հոգի ազատեր են։ Զրահաւորն 57 թնդանօթի և 11354 թօնէլաթօ տարողութիւն ուներ։ Գերմանիոյ կայսրը և ուրիշ վեհապետներ ցաւակցութեան հեռագիր ուղղեցին Ռուսիոյ կայսեր՝ զրահաւորին արկածին ու զոհերուն համար։ Պետրոպաւրկի մէջ կրօնական արարողութիւն կատարուեր է ի յիշատակ զոհերուն։ Վիճննայէ կը հեռագրեն թէ՝ ռուսական նաւատորմիղը Բորթ-Արթիւր վերադարձած է։—Ծովակալ Ալէքսիեվ ի Պետրոպաւրկ հեռագրեր է թէ՝ Բէթրօքավլովսքի նաւաստիներուն թիւն է 628, եւ 32ը միայն ազատեցան։

= Մոսկուայի մէջ բնակեալ անգլիացի կանայք՝ ռուս զօրաց համար հանդերձեղէն կը հաւաքեն կը ղրկեն։

= Ամերիկայի մէջ գանուող ռուսերն յանձնաժողով մը կազմեր են՝ պատերազմական ծախուց համար 40 հազար լիրա հաւաքելու պաշտօնով։

= Պետրոպաւրկի Ապահովագրական Մնտուկը՝ անցեալ տարուայ չահէն 40 հազար րուպլի նուիրեր է պատերազմական ծախուց համար։

= Ձաքոնի կայսրուհին՝ իր գոհարեղէնաց կէսը նուիրեր է պատերազմական ծախուց համար, և իր անձնական զօրականներն արձակեր է՝ ըսելով թէ պէտք է որ անոնք պատերազմին տեղը գանուին։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնը 190 հազար րուպլի պարգեւ տուաւ Վլատիվոսթոքի նաւաքաժնի հրամանատարաց ու սպայից, ճարտն ջոգենաւ մը ընկղմելնուն համար։ Այս դրամէն՝ սպայք, իրենց աստիճանին համեմատութեամբ, 300-800 րուպլի առին, իսկ հրամանատարք՝ 1500։

= Ամերիկայի Օհիյօ նահանգի մէջ մեծ ողջոյններ եղեր են։ Երկաթուղիք մասամբ ողջոյները ծածկուեր, ածխահանքեր ու կամուրջներ զբաղեր տարուեր, Մարիոն քաղաքը աւերեր է։ Ամբողջ ջնասը՝ 400 հազար անգլիական լիրա։

= Ս.յս օրերս Դահիրէի մէջ վախճանեալ Թեմիստոքլը Բարթոլի անուն յոյն մը՝ 4500 անգլիական ոսկի կտակեր է Աթէնքի ու Վոլոսի հիւանդանոցաց, եւ այլ բարեպաշտական հաստատութեանց համար։

= Զինաստանի մէջ երաշտութեան պատճառաւ սովեալ տեղերը՝ 600ի չափ մանկամարդ կիներ ու աղջիկներ, 6-8 հոգի իրարու կապուած՝ անձնասպան եղեր են գետը նետուելով։ Ասոնք կը կարծեն թէ՝ չատատածներըը չընդունելով իրենց աղօթքներն, երեսի վրայ ձգած են դիերնին։

= Սպանիոյ Թագատոհմին մեծ մայրն Իզապէլլա Թագուհին մեռաւ անցեալ չաբաթ օր, որ 1830ին ծնած էր։

= Ռուսիոյ Եկմատեան նախարար կարգեցաւ Պ. Ռոքովզէֆ, որ փոխանորդաբար կը վարէր։

— Գերմանիոյ գահաժառանգ Ֆրէտերիկ Վիլհելմ իշխանը նշանուեցաւ Ցանիմարքայի Թիրա իշխանուհիին հետ։ Իշխանը՝ 1882ին, իսկ իշխանուհին 1880 ին ծնած է։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնը Զինաց կառավարութենէն պահանջեր է արձակել չինական բանակին մէջ գանուող Ճարտն մարզիչներն, եւ Մանչուրիոյ սահմանադլխի չինական բանակին Ճարտն սպաներն։

= Նաբոլիի Թագաւորական խորհուրդը 100 հազար ֆրանք արուեր է՝ Գաղղիոյ նախագահ Պ. Լուպէի ընդունելութեան ծախուց համար։

= Ռուսաց կայսրը զանազան աստիճաններէ պատուանշաններ ընծայեր է՝ փետրուար ամսոյ մէջ Բորթ Արթիւրը Ճարտնաց յարձակման դէմ պաշտպանող սպայից ու զօրաց։

= Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարը՝ Վիէննա գնաց տեսակցեցաւ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

= Վլատիվոսթոքի միակ լրագրին հրատարակութեան գործը դժուարացեր է։ Թուղթը սպառեր եւ գրաշարք ի զէն կոչուեր են։

= Իտալիոյ Կարմիր Խաչ ընկերութիւնը՝ Ռուսիոյ Կարմիր Խաչի ընկերութեան նուիրեր է 1360 մնտուկ զանազան ընտիր դինիներ, օշարակներ, լեմոն, նարինջ, դեղեր, ռուս զօրաց համար։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝ սովորական ծախքէն 134 միլիոն 377 հազար րուպլի զեղչեր է պատերազմին պատճառաւ։

= Ռուսիոյ կայսրուհին ծաղրելեան ոտնի առթիւ, ռուս զօրաց ընծայեր է հազարաւոր հաւկըթաձեւ տուփիկներով թէյ, շաքար, եւ ատոնցմէ զատ՝ 68 հազար տուփ թուղթ, 5300 պահարան, 2000 գիրք եւ 100 հազար սիկառ։

= Բազում հերքմանց հակառակ՝ պնդողները կան թէ՝ Ճարտնի ու Զինաստանի կառավարութեանց մէջ մեծաթիւ կարեւոր դաշնագիր մը հաստատուած է ի ծածուկ։

= Ռուսիոյ կառավարութիւնը 250 թնդանօթի կը գնէ Անգլիայէ։

= Փիլիպէի մէջ ամսոյս 23 ին յանձնաժողով մը պիտի գումարի՝ Պուլղարիոյ եւ Արեւելեան-Րումելիի բժիշկներէն։ Պիտի խորհրդակցին՝ երկրին մէջ առողջապահական ժողովներ հաստատելու համար։

= Պուլղարիոյ դատական նախարարն չրջաբերականաւ աղդարարեր է թէ՝ պաշտօնանկ պիտի ըլլան դատական կարգադրութիւնը յապաղեցնող պաշտօնեայք։

= Պուլղարիոյ նախորդ նախարարապետ Պ. Ցանէֆ՝ Սոֆիա էն վարնա գացեր է ամուսնի տիկնոջն հետ՝ Ճարութեան ոտնի առթիւ, տեղւոյն աղքատաց ըզգեստ ու դրամ բաշխելու համար։

= Ռուսիոյ կայսրը՝ 60 միլիոն րուպլի նուիրեր է պատերազմական ծախուց համար։

= Ռուսիոյ Պետարապիոյ նահանգի մէջ ժողովրդեան արդիւնաւերը է ղէնք կրել և վողոցներն ու տուները համախմբել։

= Ձաքոնէ մինչեւ ցարդ 260 հազար զինուոր եղեր են, և 60 հազար զինուոր կազմ ու պատրաստ կը գանուին զօրանոցայ մէջ։

= Հռոմայ Պապը՝ դերմանացի հռոմէական պատուիրակները ընդունելու առթիւ դուխուխուք լսուսեր է Գերմանիոյ կայսեր վրայ։

= Բորթ Արթիւրի մէջ ծագկահատակ դեղանի զինուոր մը վիրաւորուելով՝ հիւանդանոց վոխադրուեր, և անոր զարմանօք տեսնուեր է որ աղջիկ մ'է, և իր սիրելի երիտասարդ զինուորի մը հետեւած է։ Խեղճը օրհասական վիճակին մէջ լինդլեր է որ երիտասարդը իրեն հետ պսակեն, բայց այս լինդլերը մերժուեր, եւ անոր մահուանէն ետքը երիտասարդն ալ ինքզինքն սպաններ է։

= Հարաւային Աֆրիկեան Գերմանական գաղթավայրաց մէջ գանուող Հերերա ըսուած վայրենիներն՝ որ գերմանական իշխանութեանց դէմ ելած են եւ կը կռուին, թիւնամութեանց սկսեր առած։ Հետեւեալ նահանգները ուղղեր են Գերմանացւոց.—«Մեք, Օթիլքուրէմէ՝ պետ Հերերոներուն՝ կը խնդրենք միսիոնարներէն՝ իմացընել կերմանական զօրաց հրամանատարին թէ՝ թիւնամական գործողութիւնները պիտի սկսինք, և իրեն խորհուրդ կուտանք որ Գերմանիա դրկէ կիներն ու տղաքները։ Մեզ ծանր կուգայ կռուիլ անիլնաս մարդոց դէմ»։ Գերմանիոյ խորհրդարանին մէջ կարդացուեր է այս նամակն։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

Օսմանեան լրագրական վարժարանը՝ վերջին երկու տարուան մէջ 150 է աւելի չրջանաւարտ ունեցած է։

—Իզմիր-Այտըն երկաթուղւոյ անցեալ տարւոյ վերջին վեցամսեայ ընդհանուր հասոյթն եղած է 196 հազար 371 անգլիական ոսկի, իսկ ծախքը՝ 58 հազար 568 անգլիական ոսկի։ 1902 ի նոյն ժամանակի հասոյթը՝ 187 հազար 616 ոսկի, եւ ծախքը՝ 54212։

— Պուլղարիոյ մէջ՝ անցեալ տարի 10261 հոգի պատժուեր են զանազան յանցանքներով։

— Վիճակագրեր են թէ՝ ցուրտ օրերու մէջ ոտքառած հացը տաք ժամանակներու մէջ սպառածին 100 ին 20 աւելի է։

— Ռուսիոյ մէջ 66780 օրթոտոքս եկեղեցի, եւ 52804 եկեղեցականք (զանազան աստիճաններով) կան։ Եկեղեցւոյ տարեկան ծախքն է 150 միլիոն ֆրանք։

— Քոբենհաքի մէջ՝ արանց խոհարարութիւն ուսուցանելու համար դասարան մը բացուեր է։ Սմուանանալ չուզող չատ մարդիկ կը յաճախեն այդ դասարանը.

— Ամերիկայի Ինտիանա նահանգի Մարիոն քաղաքի մէջ է բովանդակ աչխարհի նշանաւոր չատակերաց գըլխաւորն՝ Պօնէր անուն բժիշկ մը։ Մօտերս օր մը նստեր կերեր է $1^1/_2$ քիլօ խորոված միս, 24 հաւկիթ, 14 տուփ խթիլիսա, 100 տրամ պանիր, եւ 28 չիզ գարեջուր, գինի, եւ այլն։ Այս ճաշն ըրեր եւ թեթեւ նեղութիւն մ'անգամ չէ զգացեր...։

— Թիմոնիէ անուն գաղղիացի մը չինած է կարի սատկին մեքենան, 1830 ին, բայց կատարելագործուած է օտար երկրաց, մանաւանդ Անգղիոյ ու Ամերիկայի մէջ։

— Օտար երկիրներէ, 1902 ին՝ 14 միլիոն 728 հազար ֆրանքի կարի մեքենայ ներածուած է ի Գաղղիա, իսկ օտար երկրաց համար Գաղղիա արտածած է 1 միլիոն 11000 ֆրանքի։

— Նիւ Եորքի մէջ 1850 ին հատատած Սինկէր կարի մեքենայի գործարանը՝ 20000 գործաւոր ունի, եւ տարին 1 միլիոն մեքենայ արտադրելով կը վաճառէ բոլոր աչխարհի մէջ։

— Պաֆոսմ՝ 1902 ին, 120 միլիոն բուա քարիւղ արտածուեր է։ 1903 ին՝ 146 միլիոն։

— Ամերիկայի Նիւ Եորք քաղաքի մէջ օրը 1 միլիոն 143 հազար լիտրա ուրտ ու կաթ կ'ըսպառի։ Բանատայէ կը ներածուի մեծ մասը։

— Սկլանիկի նահանգի մաքսային հասոյթն՝ անցեալ տարի, 212 հազար 360 լիրա եղեր է։ Նախորդ տարւոյ հասոյթն 15800 լիրա աւելի։

— Ի Ճաքոն նորահաս տղայք տաժանելի աչխատութեանց մէջ կը դանուին։ 7-13 տարեկան հազարաւոր տղայք գործարանաց աղտեղի սենեակներու մէջ կ'աչխատին շատ չնչին աւուրչքով։ 30 ղրուչ տմսական կը տըրուի՝ 1000 սիկառ չինող տղուն։ Ամբողջ ամենայնիւ գողերը սկսեր են՝ առանց ձեռնոցի չ'ելնել գողութեան, եւ ոստիկանութեան այդ նոր հնարքն ի գերեւ հանել։

— Թէպէթի Լամա ըսուած կրօնականները բժշկութիւն ընելու արտօնութիւն ունին։ Եւրոպիոյ Ճարտար բժիշկք ալ հաւանած են անոնց բժշկական Ճարտարութեան։ Լամաները շատ դիւրութեամբ հիւանդութիւններ կ'որոշեն եւ դարմանել կը յաջողին եղեր ի մեծ զարմանս եւրոպացի բժիշկաց։

— Փարիզի Պէլվիլ թաղի մէջ հեռաւոր տարօրինակ դէպքը պատահեր է։ Ժիլ անուն մարդ մը կնոջն հետ պատրաստ հանգերձ կը վաճառէ, եւ կը բնակին խանութին վրայի տունը։ Այրը՝ 34, եւ կինը 28 տարեկան են։ Ունին 3 աղջիկ եւ 1 մանչ զաւակ, երէցն՝ 6, եւ կրտսերն՝ 1 տարեկան։ Դրացիք կը դիտեն որ կինը ծնողական գորովով ու դուրգուրանօք կը սիրէ իրեն առաջին եւ երրորդ ու չորրորդ զաւակները, բայց Բէնէ աւնուն 5 տարեկան աղջիկը բոլորովին զուրկ կը դանուի մայրական գորովէ ու հոգածութենէ։ Թաղին ոստիկանութիւնը երկու չաբաթ առաջ խնդանալով որ այդ աղջիկը կը չարչարուի մօրմէն, կը սկսի քննել, եւ յառաջագոյն ծիւլի սպասաւորող կինիկ մը ստուգելով թէ մայրը չատ չարաչար կերպով կը վարուի զաւակին դէմ,— բժշկի զննել կուտայ աղջիկը, եւ խեղճ տըղային մարմնոյն չատ կողմերը ծեծի նշաններ տեսնուելով, կինը կը ձերբակալուի, սակայն երաչխաւորութեամբ կ'արձակուի, որպէս զի անխըռնամ չինան միւս զաւակները։ Զարատրոյ կինը հարցափորձի ատեն խոստովաներ է թէ՝ չէր սիրեր եւ չէր խնամեր այդ զաւակը՝ կեսրոջը նըմանելուն համար...։

*** ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Մարդկային օգտի ու երջանկութեան համար պէտք է քաջառողջ մարմին, լաւ կրթուած միտք եւ բարի խիղճ։

— Որչափ մտաւորական կրթութեան, նոյնչափ եւ աւելի պէտք է խնամ տանիլ մարմնոյ առողջութեան համար։

— Պէտք չէ ընել ա՛յն բանը՝ որ թէպէտ օգտակար կամ հաճելի է, բայց վայելուչ ու պատչաճ չէ։

— Ճշմարտութիւնն անմահ է, իսկ ստութիւնը ուշ կամ կանուխ կը մահանայ կ'ոչնչանայ։

— Լաւ ու մաքուր կերակուրը կը պահպանէ բժշկի ու դեղի ծախքերը։

— Հաստոյքին աւելի ծախք ընողն՝ անպատճառ թշուառութեան կ'ենթարկուի։

— Անհրաժեշտ պէտք է արհամարհել անոտի երեւոյթներն։

— Ընտանիքի մը երջանկութիւնը կախում ունի ամուսնոյն բարոյական նկարագրէն ու լաւ յատկութիւններէն, եւ չէթէ անոր հարստութենէն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՌԱՍԾՆԵՐ

Ա՛ն, որ չգիտեր, եւ չգիտեր թէ չգիտէր՝ ապուշ մ՛է. զգուշացի՛ր անկէ։

— Ա՛ն, որ չգիտէր, եւ գիտէ թէ չգիտէր, պարզ մկան է. սորվեցո՛ւր անոր։

— Ա՛ն, որ գիտէ, եւ չգիտէր թէ գիտէ, քունի մէջ է. արթնցո՛ւր զանի։

— Ա՛ն, որ գիտէ, եւ գիտէ թէ գիտէ, իմաստուն է. հետեւէ՛ անոր։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷ

Հրդեհի նկարագրութիւն մը. — Պ. Ֆէլիսիէն Միշօթին (*) դարձեալ հրդեհի զարհ մնալու համար գիտական միջոցներ հեղինակուած. — Նկարագրողի կողմէն. — Հրդեհեալ տան մէջ առնուելիք առարկաները

Տեսնք թէ ինչպէս կը նկարագրէ հրդեհ մը Պ. Ֆէլիսիէն Միշօթ։

Դիւերմ մ՛էր. ժամացոյցիս սլաքը կը հանգչէր տասնին վրայ, երբ յանկարծ իրարանցում մը՝ հրմշտկում մը սկսաւ կայարանին մէջ. բազմութիւնը դէպ ի առաջ կը մղուէր. կ՛ուզէի հասկնալ այս իրարանցման պատճառը, բայց ուժէ՛ն. ինձ անանկ թուեցաւ որ մօտերը ոեմը մը գործուած է ու ամէն ոք կը փութայ ոճրին վայրը երթալ. ճամբայ կը փնտռէի այդ խուժանին մէջէն ինքզինքս դուրս նետելու, եւ ահա յանկարծ թէ կայարանին սեմէն քայլ մը անդին առած էի, բսին թէ կրա՛կ կայ, կրա՛կ. ուստի ես ալ աճապարեցի, հետեւեցայ բազմութեան եւ մի քանի քայլ առնելէ վերջը, հասայ հրդեհին վայրը. ի՛նչ տեսնեմ, կրակի բոցերէն կապոյտ եթերը կարմրի փոխուած էր ու մուխը թանձրախիտ ամպերու նման դէպ ի երկինք կը բարձրանար՝ աստղերը քօղարկելով, եւ օդին մէջէն ոևիմերը քօղարկելով, եւ օդին մէջէն ոևիմերը չերսթի վրիժառու մեքենային արձակած կրակներուն նման խոշոր կայծեր կը տեղային գետին. ահագնացումէն բոցը հրեղէն լեզուի մը նման անգթօրէն կը լիզէր կը լափլիզէր նորակառոյց չէնքերն ու խանութներն՝ վայրկեանապէս սեւ կոյտի մը վերածելով. պողտայինն երկայնքը լեցուած էր աղէկտուր ձայներով ու ողբագին ճիչերով. այնպիսի՛ ձայներ՝ որոնք անտարբեր մարդոց սիրտն իսկ կը յոչոտեն. հապա բոցերու ճարճատի՛ւնը, ջրհանկիրներու պօռալը, խեղճ անասնոց մոլորուն ձայնները, հրկիզեալներու օգնութեան աղաղակը, տխրագղեցիկ փողերուն հնչուիլը. ասոնք ամբողջը մէկ խառնուելով՝ օդը կը թնդացնէին. հայր մը լալագին իր տղան կը փնտռէր. ջրհանկիրները՝ կեանքի այդ ապատարար ախոյեանները կուրծքերնին բոցին տուած՝ անվեհեր կերպով կը մտնէին հրդեհին մէջ ու քիչ վերջը դուրս կելնէին՝ սեւ սեւ ծուխերէն ծնածի պէս. ողբի ու կոծի ձայնը պահ մը ա՛յն աստիճան բարձրացաւ որ այլ եւս բոցերուն ճարճատիւնը կորսուեցաւ։ Թրամուէյի երկաթեայ պիծը տաքութենէն կիսաչրջանակ մը կազմած էր...։ = Թէեւ չարունակութիւնը կայ դեռ, սակայն զանց կ՛առնեմք, պատմութենէն աւելի չահեկան սեպելով գրգռուիլ հրդեհէն ղերծ մնալու համար ձեռք առնուած զգուշութիւններուն ու խորհուրդներուվը, որ կը խօսի նոյն ինքն Պ. Ֆէլիսիէն Միշօթ՝ հետեւեալ հրահանգները աւանդելով։ Պէտք է պաղարիւնութեամբ ու սուր միտքով գործել՝ յաղթելու համար ամենամեծ վտանգաւոր աղէտներուն։ Հրդեհի առեն պէտք չէ չփոթիլ, եւ արդէն չփոթելու առիթ մը չկայ, ինչու որ հրդեհը մէկէն ի մէկ չսկսիր, ու այդ ժամանակին մէջ կըրնայ մարդ ընել չատ մը բաներ։

Դիւեմ օրինակներ։ — Երբ կրակը կնկան մը մազէն բռնկած է, պէտք է իսկոյն գլուխը անձեռոցով մը փաթաթէ. յետոյ իսկոյն վազէ գարդասենեակը՝ գլուխը ծորակին տակը բռնէ։ Գալով գոյքերու՝ ասոնք ալ ձեռքով բռնելու չէ, այլ ձեռնոցներ հագնելու է. բայց ձեռքերը անցընելէ առաջ պէտք է essence minérale ըսուած հեղուկով օծել ձեռնոցները եւ ըստ այնմ հագնիլ։

Մեծ անխոհեմութիւն։ — Շատ անգամ լսած ենք թէ ձեռին կ՛երթանք սենեակէն ո՛եւէ բան մը առնելու, լամբարը վար կ՛իյնայ, քարիւղը կրակ կ՛առնէ, կը վառի ու բոցերը մինչեւ առաստաղ կ՛ելլեն. իսկոյն վարագոյրները, փառոցները կ՛առնէք ու բոցին վրայ կը նետէք. չըսէ՛ որ ջուր ցանէք, վասն զի աւելի կըսկսի այրիլ, ինչու որ օդ կուտաս. այդ օդը ո՞ւսկից կ՛առնէ՝ ջուրին մէջ գտնուած թթուածինէն։

Երբ վարագոյրներուն կ՛առնէք կրակը, թաց լաթերով իսկոյն կը ծածկէք կոթաւոր աւել մը ու այդ աւելով կըսկսիք չուտ չուտ զարնել վարագոյրներուն. մի՛ վազէք, մի՛ բանաք պատուհանները օդնութեան կանչելու, այլ խոհեմաբար, միշտ գոց պահեցէ՛ք դուռ՝ պատուհան, որ օդ չը շարժի ու աւելի այժ չառնէ կրակը։ Կրակիները մարելու համար դիւրին միջոցներ ու գործիքներ կան. այս միջոցները երկուքի կը բաժնուին՝ քիմիական դեղերի, գործիքներ։

Acide Carbonique արձակել, որ ջուրին վրայ ճնշելով չատ հեռուները կընայ ղրկել, որ մեծ ծառայութիւն մ՛է։ Հուրը մարող դուներ իշեցնել, պնդել, վահանել ըստ պարագային. այս դուներուն Ֆրանսերէնը կ՛ըսուի կրընաս. չիչ սրսուիներ են, որ կը պարունակեն իրենց մէջ հեղուկ մը։ Երբ չիչերը բացուին, անչիջելի կապեր կաճակին, որոնք տան կամ չէնքին մէջ արհեստական անկեր կը գոյացնեն ու այս անկերուն երեսէն երբէք օդ չը բանիր տան մէջ։ Հոս պնդենք այդ հեղուկներէն մէոյն բաղադրութիւնը։ 10 քիլօկրամ աղ, 5 քիլօկրամ քլօրիտրաթ տամոնեագ, 30 լիտրա ջուր, որուն մէջ հալեցուցած են երկու դեղերը։ Այս հեղուկը մինակ ատեր կը գոյացնէ. բայց եթէ ուզենք՝ կրնանք հեղուկին ալ գործածել օրինակի համար՝ երբ տեսնենք թէ վարագոյր մը կը վառի, եթէ այդ հեղուկին, վառած ձէն վերի մասին վրայ ցայտեցնենք, իսկոյն կրակը եռեւը կը մնայ ու վերջ կը գտնէ։ Եթէ ձեղունը կրակ առած է, թաց քուրջի կտորներ նետել դէպ ի վեր, ինչպէս նաեւ հող. շատ մը աւազ, թրջած աւելներ, եւ օ սեզց. այս ալ սիֆոններով։ Իսկ գալով տանը փայտեղէն մասերուն՝ ինչպէս դուռ, պատուհան, տախտակամած, ասոնք ալ նախապէս պէտք է ներկուած ըլլան ա՛յնպիսի բաղադրութեամբ մը, որուն մէջ գտնուի ամիանթ ըսուած քարը, որուն թուրքերէն կ՛ըսեն եաանմազ քաշ։ Ներկերը ճիշտ իւղաներկ, սակայն սա՛ տարբերութեամբ որ մէջը գտնուի այդ ամիանթի չա՛տ լաւ մանրըուած փոշին։ Այս փոշին կընաք նաեւ ցանել գորգերու եւ այլ եւ այլ կերպասներու վրայ, որոնք շատ ուշ եւ դժուարութեամբ կը վառին, եւ մարդ ժամանակ չահելով կրնայ մը-տածել անոնց անջատման վրայ։

Ե. Բաբաեան
Մանագէս Ուսուցիչ Բն. գիտութեանց

ԳԱՂՏՆԻՔ ՔՆՈՑ

ԵՐԱԶՆԵՐ

Առողջ կամ վատառողջ միմակի

Ըսինք թէ արթնութեան ժամանակի թեթեւ ըմբռնումներն ու զգայողութիւնները երազի մէջ կը խաչընային եւ կ՛սահնային ոյժ մը, նշանակելի սահոկութիւն մը, մանաւանդ երբ գործարան մը կը տառապէր, կամ միայն դերապրդուած էր։ Մարդկային գործարանաւորութեան այս վիճակը ամենասովորական է. վասն զի՝ շատ հազուադէպ է՝ չըսենք անկարելի՝ թէ մարդուս հոգին ու մարմինը կատարեալ հանդարտութեան վիճակի մը մէջ ըլլան։ Բայոյական անհանգստութեան կամ ֆիզիքական ցաւերու վիճակին համաձայն՝ լուի մը կծուածէն պատճառուած զգացողութիւնը պիտի չափազանցուի մինչեւ թմրելու հարուած մը կեղծելը, զանգակի դնդնում մը կամ դանչում մը վառնդի զանգակի (tocsin) սղալի ձայնին պէս պիտի թրթռայ։ Գաղափարներու ընկերակցութեան համաձայն՝ այդ ճգնազանգը վըշտաւոր դէպք մը, աղէտ մը կը կցորդէ կամ կ՛ենթադրէ. խուսվութեան ազազակ մըն է այն։ Փնտռողը պիտի տեսնէ սարսափած բազմութեան մը չորս կողմ վազելը, օգնութիւն կանչելը, բոցերու մրրիկները չէնքէ մը պիտի խուժեն, ջայն պիտի լափեն, եւ եթէ զարթնումը տեղի չունենայ, նա հրդեհի մը բոլոր պարագաները կը վկայ պիտի ըլլայ։ Երբեմն տխուր դաղափարներէ մնանող հիւանդ անձերու համար՝ զանգակի այդ դնդնումը հոգեվարներու կամ օրհասականներու մահազանգակին (glas)ին պիտի նմանի. երազի մէջ մահազոյժ յուզարկաւորութիւն մը պիտի պարզուի սուգի ու վշտի բոլոր հանդերձանքովը. քահանաներու ծանր սաղմոսերգութիւնները պիտի լսեն ողբացող ընտանիքի խուռ հետնորդները պիտի տեսնեն խառնուած. արցունքներու հոսիլը եւ իրենց երկար սեւ հագուստներէ գլուխներուն արժգոյն ու տխուր եղնելը պիտի տեսնեն։ Եթէ քունը չընդհատուի այս առաջին խոլիկով, երազողը մէկէն ի մէկ դադարի բացուիլը պիտի տեսնէ, դիակ մը անկէ մէջ տեղ պիտի եղնէ իր մոմեայ անդամներով. անոր գէմքը կապարադոյն եւ բիրերը ապակի կ՛ըլլայ՝ իրենց ակնակապուճներու խորը թաւալելուն։ Բոլոր հանդիսականները պիտի վախչին. նա եւս (երազողն) վախչիլ պիտի ուզէ, այլ իր ոտքերը պիտի զլանան եւ ուրուականի վարակոտ (noueux, պուտադիլը) մատերով բռնուիլը պիտի զգայ. այդ ահաւոր չօշափումէ պիտի սոսկայ, պուտալ պիտի ջանայ եւ ցաւագին կերպով պիտի յուզուի իր անկողնի վրայ՝ սոսկումի բոլոր տառապանքին ճակատ ըլլալով. վերջապէս պարմանումը տեղի պիտի ունենայ։ = Պատկերի մը տեսքը, որ սատկապէս մտահարած է, խօսակցութիւն մը, ընթերցանութիւն մը իսկ, փափուկ անձերու մօտ կը բաւէն պատճառելու չղայնի սառանում մը, որ արձագանգ պիտի տայ քունի մէջ, եւ որ՝ սառցուած ախորժելի կամ անախորժ սպասորութիւններու համաձայն՝ ոսկեգոյն երազի մը չնորհալի պատկերները կամ խոլիկի մը զարհուրիչ սեղմուիները պիտի բերէ։ = Քանի մը տարիներ առաջ ճանչցայ (*) ամոյնախտիկ (chlorotique)

(*) «Տմոյն» կը նշանակէ թէ բան մը միոյն կամ բարեմոյն չէ, այլ ժոգոյն կամ գունատ. տես ասոր համար այդ chlorotiqueը Հայերէն ըսին «տմոյնախտիկ» կամ «չքարիւնոն» եւ chloaoseն ալ՝ «տմոյնախտ» կամ «քլորոսս» (Քարքիւտ տէմ) թէեւ «կանաչախտ» ըսողներ ալ եղած են։ Խ. Պ.

(*) Ֆէլիսիէն Միշօթ՝ Ֆրանսացի արուեստագէտ պաշտօնեայ մ՛է. շատ մը գրութիւններ ու հեղինակութիւններ ունի հրդեհի վրայ։

ՄԱՐԶԵՒՆ

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ — ԳԱԴղԻԵՐԷՆ

Յօրինեաց Կարմիրատ Ա. Ոսկեան։ — Նոր տպագրութիւն (երկրորդ), ուղղեալ եւ յաւելեալ։ — Հրատարակիչ՝ Ց. Մատթէոսեան՝ Լիւս. 27, Ֆինճանճըլար Եօղուշլու, Կ. Պոլիս։ = Սոյն Բառագիրքն՝ բաւական կատարեալ՝ իւր դիւրատար ձեւով ու դիւրատար գնով կրնայ շատ օգտակար ըլլալ վարժարանաց ուսանողաց եւ Թաղիարէն լեզուի ուսման պարապող ամէն անձանց։

ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՏՈՊԱՐԱՆ

Կ. Պոլիս, Պարը-Ալի ձաստախի թիւ 5.

Ձեղուրիւն, մարմուրիւն եւ սրագուրիւն նշանաբանն է Ասատուրեան Տպարանին

Ասատուրեան Տպարանը կը տպագրէ բոլորովին ՆՈՐ տառերով Թուրքերէն, Հայերէն, Ֆրանսերէն, Յունարէն եւ այլ լեզուով դիրքեր, հանդէսներ, լրագրեր եւ տետրակներ։

Ասատուրեան Տպարանը կը պատրաստէ վաճառականական հաշուեցոյցներ, նամակազուլեներ, հասցէներ, հարսանեաց հրաւիրագրեր, տոմսեր, այցեքարտեր, մահագրեր, եւն. եւն։

Ասատուրեան Տպարանը ուղղակի կը թղթակցի գաւառներու հետ տպագրական բոլոր գործերու համար, դիրքերու տպագրութեան պատճառելութիւններն ալ Մէսրիփէն առնելու պայմանաւ։

Տպարանս դիմող բոլոր յաճախորդները յուսանք որ գոհ պիտի։

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՈՒԿ ՀՈԼԼՈՒԷՅԻ

Լեարդի, ստամոքսի եւ աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, եւ ամէն ջղային տկարութեան, ուռամթափութեան եւ տխրութեան համար, կը ջնջէ եւ անհետ կ՛ընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Սրտի եւ երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, եւ զրգռելով կենսական զորութիւնները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտասպառութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ ըզգուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վտնէ, մարսողութիւնը կը չափաւորէ, եւ մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ, որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կ՛ըլլան, առողջ՝ ուժեղ եւ բնական դիրքը կը ղրկուի։

ONCUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼԼՈՒԷՅԻ

Մարթոյին հիւանդութիւնք եւ վերք բուժելու մասին ունեցած պատասխանն յաւելուածանոցը չհաւասարուր բնաւ ուրիշ դեղ մը, հին կամ նոր թուռնաւոր վերքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրխինոչ), որունից եւ առնեաց վէրքեր կա՛մ բոլորովին կ՛անցնէն եւ կա՛մ կը լաւանան. օգտակար է նաեւ հալբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ յօդացաւ (եղ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կազդուրիչ եւ զօրացուցիչ ազդեցութեամբը խոյլ (արդաւան) հիւանդութեան ազդակնիչ զօրութիւնը ի՛նչ սասիկան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով եւ մանաւանդ այս գաղէ-Գափու թաշ լանի կողմերը Պ. Կասապեանի դեղատունը, ինչպէս 7 կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթէօր Հօլլոյ, ի Լոնտոն Օքսֆօրտ վոլդց թիւ 533։

ՏՆՕՐԻՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
Պարը-Ալի ձաստախի թիւ 52

ՏԱՐԵՐՔ

ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ալբենարան, հեգարան, ընթերցարան։ Ա. Հատոր։ Դ. տըպագրութիւն։ Տ. Հմայեակ քահանայ Էքսէրճեան այս չորրորդ անգամ առաւել խնամով հրատարակած է։ — Գինն է 3 ղրուշ։

ԾՐԱԳԻՐ ԿԵՆԱՑ

Աչխատասիրեցաւ Սերովբէ վարպետ Սամուէլեան՝ Թալասպի, ի միաբանութենէ Ս. Երուսաղէմի, — Գին 5 ղրուշ։ — Իմաստուն եւ գեղեցիկ խօսքերու հաւաքածոյ մ՛է, յորմէ կրնան բարոյական, մտաւորական ու նիւթական օգուտ քաղել ամէն կարգի ընթերցողք։